

TRIBUNI PLEBIS V ANTICKOM RÍME – ZRIADENIE INŠTITÚTU A VOĽBA Z HLADISKA PRAMEŇOV

MGR. TOMÁŠ KOHÚT
TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA
KATEDRA DEJÍN PRÁVA

Abstrakt

Článok sleduje vznik a situáciu pri vzniku inštitútu tribúna ľudu počas obdobia republiky v starovekom Ríme. Nosnou témou článku je ustanovenie prvých tribúnov do funkcie, ich voľba a menovanie. Neopomenuteľnou otázkou je spôsob a priebeh voľby, menovania a okolností, ktoré pri voľbe tribúnov a plebejských edilov vznikali. To všetko sa v článku snažíme obsiahnuť hlavne z hľadiska dobových prameňov a ich komparácie.

KOHÚT, Tomáš: Tribuni plebis v antickom Ríme – zriadenie inštitútu a voľba z hľadiska prameňov. HISTORIA ET THEORIA IURIS, roč. 2, 2010, č. 3, s. 99 - 107.

Úvod

Ochrana práv v starovekom Ríme trvá už od čias antiky a inštitucionálne začiatky ochrany možno datovať do obdobia šiesteho storočia pred našim letopočtom. Zaujímavé sú počiatky inštitútu tribúnov ľudu, ich počet, zmena počtu a názory historikov na tieto skutočnosti. V súvislosti s uvedenými skutočnosťami by sme radi v článku poukázali na tento inštitút, jeho vznik, okolnosti a udalosti, ktoré k nemu viedli, najmä z pohľadu dobových dokumentov a prameňov historikov danej doby.

Tribuni plebis – zriadenie inštitútu v starovekom Ríme, voľba tribúnov a edilov

Tribún ako slovo označovalo pôvodne úradníka spojeného s kmeňmi (tribes) alebo toho, kto reprezentoval kmene pri určitých príležitostiach. Takéto označenie bolo príznačné v skoršej histórii starovekého Ríma. Tento názov, resp. označenie platilo však aj neskôr, pre ďalších rímskych úradníkov. Z nášho pohľadu je zaujímavý práve inštitút, ktorý nesie meno tribún, ale taktiež prívlastok plebis, čiže tribún ľudu.

Vznik inštitútu siaha do roku 494 p.nl. do antického Ríma, keď situácia medzi plebejcami a patricijmi vyvrcholila výstupom prvých spomínaných na Mons Sacer (Svätú horu). Starovekí tribúni plebejských kmeňov, teda akísi predchodcovia tribúnov ľudu, mali právo zvolávať stretnutia ich kmeňov,

a takisto mali privilégia udelené kráľom Serviom a následne Valeriánovými zákonmi. Táto ochrana bola však nedostatočná.

Hlavnou príčinou secesie plebejcov bola nedostupnosť úradov pre nich, a najmä utlačanie od aristokratického patricijského obyvateľstva. Jedným zo základov „súperenia“ dvoch spoločenských sústav bola zásada konsangvinity¹, a teda následná diverzifikácia spoločnosti na akési dve kasty. Konsangvinita bola dôležitou súčasťou pri vytváraní rímskej spoločnosti a jej delenia na rody. Takáto diverzifikácia obyvateľstva nie je v podstate správna pri vytváraní spoločnosti, ak ide o zastávanie úradov a uprednostňovanie jednej sociálnej skupiny pred tou druhou. Aj keď, paradoxne, v súvislosti s našou témou je potrebné povedať, že práve táto diverzifikácia bola príčinou alebo jednou z príčin zavedenia inštitútu tribúna. Teda, s miernym nadhľadom by sme mohli tvrdiť, že ak by nebolo diverzifikácie, konsangvinity a delenia osôb na patricijov a plebejcov, nebolo by potom ani inštitútu tribúna ľudu.

Privilegovanou vrstvou v Ríme bola skupina obyvateľstva patricijov, majúca všetky práva, teda verejné aj súkromné. Ostatné vrstvy obyvateľstva tvorili otroci a slobodní občania. Plebejci patrili k druhej spomínanej skupine, boli síce nezávislí od patricijov a ich rodov, avšak nemali rovnaké práva ako oni z dôvodu, že neboli pôvodnými obyvateľmi. Tretia skupina obyvateľstva, klienti, bola po ekonomickej, ako aj osobnej stránke závislá od patricijov.

Spomínané neprivilégované skupiny teda platili dane a slúžili vo vojsku, avšak, okrem iného, nemali prístup k funkciám, úradom a štátnym orgánom, ktoré disponovali mocou. Problémom začala byť aj získaná pôda, ktorá „*nebola rozdeľovaná rovnomerne medzi patricijov a plebejcov, ale prevažne v prospech patricijov. Tým sa porušila rovnováha medzi oboma stavmi, ktorá existovala v čase reformy Servia Tullia, a preto plebejci začali za svoje práva bojovať.*“²

Formou tzv. občianskych neposlušností, secesií³, si plebejci vymohli, okrem iného, ochranu proti zneužitiu zo strany magistrátov, ktorí mohli byť ustanovení iba z radov patricijov. A v tomto momente je pre nás dôležitá skutočnosť, že ochrana bola zabezpečená novým inštitútom – plebejským tribúnom (tribunus plebis) s účinnejšími právomocami na ochranu plebejcov proti akémukoľvek zneužitiu zo strany patricijských magistrátov. „*A vtedy začalo jednanie zmieru medzi ľuďmi a otcami (patricijmi). Dohodli sa na podmienkach, že ľud bude mať svojich vlastných nedotknuteľných úradníkov,*

¹ Bližšie: ŽELEZKOVOVÁ, G. Antický predchodca ombudsmana. In zost. BARANCOVÁ, H. – KRŠKOVÁ, A.: *Ľudské práva na prahu tretieho tisícročia*. Bratislava – Trnava : Iura Edition – PF TU, 2000, s. 70.

² Tamže, s. 70.

³ Bližšie: ZAMAROVSKÝ, V.: *Dejiny písané Rímom*. Martin : Mladé letá, 1988, s. 99 a nasl.

*ktorí budú mať právo prispieť mu na pomoc proti konzulom a že nikomu z patricijov nebude umožnené tento úrad dosiahnuť.*⁴

Jedinečnosť inštitútu tribúna je nepochybná. Na rozdiel od iných úradníkov, nemal vo svojej právomoci plniť funkcie v štátnej správe. A taktiež ani rozhodovať, alebo niečo v súvislosti s funkciou tvoriť. Jeho úlohou bola ochrana práv a slobôd. V tejto súvislosti hovorí docentka Železková vo svojom diele o negatívnej povahe vykonávania činnosti tribúnov.⁵ Negatívna povaha spočíva v zasiahnutí proti rozhodnutiu a proti akémukoľvek konaniu, ktoré by mohlo ohroziť alebo poškodiť plebejský ľud, ktoré súviselo najmä: *„s nesprávnym rozhodnutím administratívnej povahy, neoprávneným alebo neprimeraným použitím represie, nespravodlivým rozsudkom, alebo vydaním ediktu magistrátom, uznesením senátu alebo aj podaním návrhu zákona niektorému z ľudových zhromaždení.*⁶

Tribúni mali svoj úrad umiestnený v Porcijskej Bazilike. Pri výkone svojej funkcie boli považovaní za posvätných a nedotknuteľných (*sacrosanctitas*). *„Brutus, spájajúci plebejcov, uvážil, že poskytne úradu posvätnosť a nedotknuteľnosť, zabezpečujúc ich bezpečnosť pod obojakým právom a sľub. Toto bolo schválené všetkými...“*⁷ S trochou rezervy môžeme hovoriť, že v tejto nedotknuteľnosti, ako sa niekedy nie úplne výstižne nazýva, sa skrýva predchodkyňa dnešnej poslaneckej a diplomatickej imunity. Pri porušení *sacrosanctitas* mal byť podľa Dionysia porušiteľ postavený mimo zákona, a mal mu byť udelený hrdelný trest, čo poukazuje na silné postavenie tribúnov.⁸ *„Nenechajte nikoho donútiť tribúna ľudu robiť čokoľvek proti jeho vôli; nenechajte nikoho ho bičovať alebo navádzať iného na bičovanie, a nedovoľte nikomu zabiť ho alebo navádzať iného, aby ho zabil. Ak by niekto urobil niektoré z týchto nedovolených vecí, nechajte ho zatradiť a jeho majetok nech je zasvätený bohyni Ceres.*⁹

Samotná funkcia tribúna ľudu bola už od jej počiatku veľmi významná, a preto aj volenie či menovanie do funkcie bolo spojené s veľkou dôležitosťou a vážnosťou. Voľby sa neobišli bez obštrukcií, kupovania hlasov, vplyvu patricijov na voľby.

Prípad Gaius Sempronius je špecifický tým, že v jeho prapodstate išlo o nezákonnú podporu kandidáta zo strany Aula Sempronia a Gaia Sempronia pri voľbách quaestorov, keď ostatní tribúni zasiahli a boli rozhorčení a pova-

⁴ LIVIUS: *Dejiny I.* Praha : Svoboda, 1971, s. 171.

⁵ ŽELEZKOVÁ, G.: citované dielo, s. 71.

⁶ ŽELEZKOVÁ, G.: citované dielo, s. 70.

⁷ DIONYSIUS, H.: *Roman antiquities. Book VI.* Loeb Classical Library edition, 1940, s. 123, dostupný na: <http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/>

⁸ Blížšie pozri k právam a oprávneniam tribúnov ŽELEZKOVÁ, G.: citované dielo, s. 70-77.

⁹ DIONYSIUS, H.: citované dielo, kniha VI, s. 123.

žovali voľbu za podvod. Podľa ďalších tribúnov zneužil Aulus Sempronius Atratinus, ktorý predsedal snemu pre voľbu quaestorov ako tribún, svoju funkciu a nechal neoprávnene zvoliť svojho kandidáta. „*Iste je tu nejaký podvod a Aulus Sempronius vynaložil pri voľbách viac ľsti než poctivosti. Jeho bezprávom boli naši ľudia vystrčení z toho úradu.*“¹⁰ Sempronia však chránila jeho bezúhonnosť a úradnícka funkcia. A tak sa tribúni obrátili s obvinením na jeho strýka Gaia Sempronia, ktorý bol údajne takisto prítomný a zúčastnený na spáchaní podvodu. „*Aj keď patricijovia skúsili všetky prostriedky, aby umiernili plebejcov, nebolo to nič platné. Gaius Sempronius bol odsúdený k pokute pätnásť tisíc assov.*“¹¹ Na tomto prípade môžeme sledovať konanie tribúnov a rovnako aj trestanie pri nezákonnej podpore pri voľbách.

Čo sa týka počtu tribúnov ľudu, podľa historika Niebuhra¹² sa všetci antickí pisatelia zhodujú na tom, že na začiatku boli dvaja. Krátko na to však číslo vzrástlo na päť, jeden tribún z každej z piatich tried. Kedy k tomuto rozšíreniu došlo, nevieme presne určiť. S istotou nevieme ani mená prvých tribúnov z dôvodu odlišností záznamov. Väčšina historikov sa prikláňa k názoru, že: „*Boli zvolení dvaja tribúni ľudu, Gaius Licinius a Lucius Albinus. Tí si vyvolili ešte troch kolegov, medzi nimi aj Sicinia, pôvodcu návrhu na vystaňovanie ľudu. Kto boli druhí dvaja, o tom nie je zhoda.*“¹³ Najviac sa od tohto názoru odkláňa Dionysius, ktorý spomína iné mená ako napríklad Livius a Cicero.¹⁴ „... vybrali si za svojich jednoročných úradníkov nasledujúce osoby: Lucia Junia Bruta a Gaia Sicinia Belluta, ktorí boli dovtedy ich vedúcimi osobami, a okrem týchto, Gaia a Publia Licinia a Gaia Visellia Rugu.“¹⁵ Výraz jednoročných, samozrejme, označuje dĺžku ich funkčného obdobia.

Piso k tomuto uvádza, že boli iba dvaja tribúni až do skončenia časov Publilianových zákonov¹⁶. Livius však spochybňuje jeho názor: „*Piso píše, že k ich počtu boli vraj pridaní ešte traja, ako by boli pred tým iba dvaja; dokonca tých tribúnov menuje: Gnaeus Siccus, Lucius Numitorius, Marcus Duillius, Spurius Icilius, Lucius Mecilius.*“¹⁷

¹⁰ LIVIUS: *Dejiny I.* Praha : Svoboda, 1971, s. 382.

¹¹ Tamže, s. 382.

¹² NIEBUHR, B. G.: *The history of Rome*, Zväzok 1, London : 1857, s. 617, dostupné na: <http://books.google.sk/books>.

¹³ LIVIUS: *Dejiny I.* Praha : Svoboda, 1971, s. 171.

¹⁴ NIEBUHR, B. G.: citované dielo, s. 617.

¹⁵ DIONYSIUS, H.: citované dielo, kniha VI, s. 123.

¹⁶ LIVIUS: *Dejiny I.* Praha : Svoboda, 1971, s. 209 – Publiliov zákon.

¹⁷ Tamže, s. 209.

Voľby tribúnov

Podľa Livia, rok po ustanovení tribúnov, narástol počet tribúnov na desať.¹⁸ Ohľadne počtu môžeme teda s úplnou istotou a zhodou historikov tvrdiť len to, že počet nebol zvýšený na desať až do roku 457 p.nl., a potom boli dvaja vybraní z každej z piatich tried. Livius uvádza: „*tridsiateho šiesteho roku po tých prvých tribúnoch bolo zvolených desať tribúnov, po dvoch z jednotlivých tried. A bola daná záruka na to, aby boli takto volení aj v budúcnosti.*“¹⁹ Toto číslo sa pravdepodobne nezmenilo až do konca impéria.

Čas, keď boli tribúni volení, bol podľa Dionysia vždy určený na 10. decembra. „*Týchto päť osôb bolo prvých, ktoré obdržali tribúnsku moc, štvrtý deň pred decembrovými idami.*“²⁰ Aj keď je evidentné, že v jeho časoch sa voľby konali 17. júla.²¹

Tribún mal byť pôvodne volený skupinou ľudí, ktorých on sám reprezentoval, čiže zborom, resp. kolégiom tribúnov. Cicero uvádza, že boli volení kurijným snemom (*comitia curiata*). Rovnako tak uvádzajú aj Dionysius a Livius, podľa ktorých *comitia tributa* nezískala toto právo až do prijatia Lex Publilia v roku 472 p.nl.²² Niebuhr je toho názoru, že až do Lex Publilia boli volení centuriami, triedami, ktoré reprezentovali svojím číslom²³, a ako uvádza Dionysius, kúrie nemali nič spoločné s voľbami, okrem schválenia volieb.

O nevyhnutnosti schválenia volieb kúriami nie je pochyb, ale zdá sa, že schvaľovanie našlo svoj koniec ešte krátko pred vydaním Publiliových zákonov. V neskorších dobách sa už k takémuto spôsobu schvaľovania volieb nevrátilo a voľby tribúnov boli zverené úplne do rúk *comitii tributa*. Tie boli zvolávané starými tribúnmi pred uplynutím ich úradu.²⁴ „*Volerona ľud zahrnul priazňou a hneď na najbližšom sneme ho zvolil za tribúna na ten rok, keď boli konzulmi Lucius Pinarius a Publius Furius... a predložil pred ľud návrh zákona, aby boli plebejskí úradníci volení na sneme tribútnom.*“²⁵ Zákon, ktorý predložil, sa presadzoval veľmi ťažko a konzul Appius bojoval proti tomuto zákonu tvrdo, dokonca sa na konci prijímania zákona črtali fyzické útoky. Obsahom tohto zákona bolo to, čo uvádza Livius: „*Bola tu predkladaná vec nijako bezvýznamná a tiež s názvom na prvý pohľad nijako odstrašujúcim, ale mala zbaviť patricijov všetkej právomoci voliť s pomocou hlasov*

¹⁸ Tamže, s. 261.

¹⁹ Tamže, s. 260.

²⁰ DIONYSIUS, H.: citované dielo, s. 123.

²¹ a.d. XVI. Kal. Sextil.

²² DIONYSIUS, H.: citované dielo, kniha X, s. 305.

²³ NIEBUHR, B. G.: citované dielo, s. 617.

²⁴ LIVIUS: citované dielo, s. 207.

²⁵ Tamže, s. 207.

*klientov za tribúnov, koho by sa im zvoliť zapáčilo. Tomuto konaniu, ktoré bolo ľudu nanajvýš milé, sa postavili otcovia na odpor zvrchovaným úsilím.*²⁶ Tu môžeme badať súboj medzi plebejcami a patricijmi pri presadzovaní zákona.

Ďalej je dobré poukázať na voľbu plebejských edilov, teda pomocníkov tribúnov, a taktiež na prevahu ľudu pred senátom. *„Taktiež získali, aby im senát umožnil ustanoviť každý rok dvoch plebejcov ako asistentov tribúnov vo všetkých veciach, ktoré by mohli vyžadovať, rozhodovať v takých záležitostiach s akými sa iní na nich obrátia, mať dohľad nad verejnými miestami ... a ich moc nie je ďalej podriadená moci iných úradníkov, ako pred tým.*²⁷ Z uvedeného môžeme teda usudzovať, že edilovia mali váženú a dôležitú funkciu, či už ako pomocníci tribúnov, sudcov, alebo ako dozorcovia alebo strážcovia posvätných miest. V ďalšom dokumente Dionysia sa uvádza aj prijatie zákona, ktorým sa mala upraviť voľba prétorských edilov: *„Publius a ďalší dvaja tribúni navrhli znova bez odkladu zákon, ktorý nebolo možné prijať rok pred tým s dodatočným opatrením, že kolégium (zbor) edilov by malo byť volené v rovnakom zhromaždení a s dodatočným opatrením.*²⁸

Pri voľbách tribúnov alebo aj plebejských edilov musel niekto voľbám predsedáť. Túto funkciu zastával jeden zo starých tribúnov na základe žrebovania pred procesom volenia. Pramene uvádzajú: *„Akousi užitočnou náhodou padol los práve na Marka Duillia, aby predsedal volebnému snemu, bol to muž prezieravý, ktorý tušil hroziacu nevládu, vznikajúcu z opakovaného zastávania úradu.*²⁹ V tomto texte je presne a celkom detailne opísaná aj voľba tribúnov. Pri situácii, keď vzniklo „spiknutie“ a tribúni chceli ostať pre ich zásluhy vo svojej funkcii aj ďalšie obdobie, Markus Duillius trval na litere zákona: *„Ak dám zvoliť desať tribúnov, a vy dnes menej ako desiatich tribúnov ľudu ustanovíte, nech sa tí, ktorých oni sami svojou vlastnou doplnovcou voľbou priberú za spolutribúnov, stanú zákonitými tribúnmi podľa rovnakého zákona rovnako ako tí, ktorých dnes za tribúnov ľudu ustanovíte.*³⁰ Duillius trval na tom, že nemôže byť v štáte ustanovených pätnásť tribúnov a následne odstúpil z funkcie tribúna, nakoľko nikto zo spolutribúnov ani tribúnov sa nechcel vzdať svojej funkcie.

Ďalej je v texte opísaná aj skutočnosť, že voľby sa museli skončiť do západu slnka, lebo voľba musela byť zrealizovaná behom jedného dňa. Niekedy bolo treba skončiť skôr, ako boli voľby ukončené, a tí, ktorí boli zvolení, zaplnili zákonný počet zboru kooptáciou, teda bez voľby, menovaním. K tomu,

²⁶ Tamže, s. 207.

²⁷ DIONYSIUS, H.: citované dielo, kniha VI, s. 125.

²⁸ DIONYSIUS, H.: citované dielo, kniha IX., s. 65.

²⁹ LIVIUS: *Dejiny I.* Praha : Svoboda, 1971, s. 309 - 310.

³⁰ Tamže, s. 309 - 310.

aby sa predišlo tejto neregulárnosti pri voľbe tribúnov, v roku 448 p.nl. Trebonius navrhol, že voľba zboru tribúnov nemôže byť nikdy dokončená koptáciou. Voľby by mali podľa neho pokračovať na druhý deň, až kým by počet tribúnov nedosiahol číslo desať. Tento fakt je obsiahnutý aj v knihe Livia. Lucius Trebonius „tribún ľudu nepriateľský otcovi (patricijom), pretože tvrdil, že bol nimi pri doplňovacej voľbe podvedený a zradený, podal návrh zákona, aby ten, kto dá voliť rímskemu ľudu tribúnov, dával ich voliť tak dlho, až by dosadil desať tribúnov ľudu.“³¹ Miesto, kde sa voľba vykonávala, bolo pôvodne Forum, neskôr Campus Martius. Do úvahy však niekedy prišlo aj územie Kapitolu.

Nie je možné tvrdiť, že pri voľbe tribúna boli na obsadenie tejto funkcie oprávnení iba plebejci. Aj keď z textu Livia uvedeného na začiatku článku bolo jasne ustanovené: „nikomu z patricijov nebude umožnené tento úrad dosiahnuť.“³² Napriek tomu sa patricijovia čím ďalej, tým viac usilovali o dosiahnutie prístupu k veľmi dôležitej, významnej, silnej a váženej funkcii. Hlavne po dosiahnutí zrovnoprávnenia obidvoch vrstiev obyvateľstva Ríma sa už na tribúnov nehládalo iba ako na ochrancov práv a slobôd plebejcov, ale aj ako na ochrancov všetkého ľudu pred zásahmi zo strany úradníkov, na základe ich potestas alebo na základe impéria. Napriek tomu, zastávanie tejto funkcie stále ostávalo privilégium v rukách plebejcov. Práve z dôvodu postupne viac narastajúceho vplyvu tohto inštitútu sa karta obrátila ku koncu republiky. Patricijovia v tých časoch častejšie požadovali, aby mohli obsadiť úrad aj oni. Aby sa tak mohlo stať, boli nútení vzdať sa vlastného poriadku a museli sa stať plebejcami (*transitio ad plebem*). Jediný príklad zvolenia patricija za tribúna nachádzame v Liviovi. „Noví tribúni ľudu pri vlastnej doplňovacej voľbe spolutribúnov vyhovelí vôli otcov a zvolili taktiež dvoch patricijských a bývalých konzulov Spuria Tarpeia a Aula Aeternia.“³³ V rámci ríše bolo všeobecne jasné a tradované, že princeps sa nemohol stať tribúnom, pretože patrí k patricijom. Ale vplyv, ktorý prináležal úradu „ochrancu plebejských práv“, bol dosť veľký na to, aby cisári po ňom neprahli. A aj z tohto dôvodu cisár Augustus prijal *tribunitia potestas*.

Záver

Tribúni ľudu existovali ako inštitút, pravda, s určitými obmenami v oblasti ich právomocí, v podstate, až do konca existencie rímskeho impéria. Ich voľba bola, ako sme mohli vidieť aj v prameňoch, významná a dôležitá udalosť. Z uvedeného je možné určiť, že v týchto dobách volebné obdobie tribú-

³¹ Tamže, s. 310 - 311.

³² LIVIUS: citované dielo, s. 171.

³³ LIVIUS: *Dejiny I.* Praha : Svoboda, 1971, s. 310.

na bolo stanovené na jeden rok. Z dobových dokumentov však nevyplýva, že by kandidáti na tribúnov nemohli kandidovať znova, dokonca neobsahuje zmienku, že by počet volebných období bol nejakým spôsobom limitovaný. Z dokumentov je taktiež jasné miesto volieb, spočiatku pasívna účasť výhradne plebejcov, aký orgán mohol tribúnov voliť, a sčasti aj proces voľby.

Ak by sme mali porovnať príbuzných, respektíve nasledovníkov tohto antického inštitútu, môžeme nájsť určité podobnosti aj v obdobnom inštitúte na našom území. Pre voľby verejného ochrancu práv v súčasnosti je v Slovenskej republike oprávnená Národná rada Slovenskej republiky. Volebné obdobie je päťročné a pôsobiť jednej osobe vo funkcii verejného ochrancu práv v Slovenskej republike je umožnené najviac dvakrát po sebe. Taktiež môže kandidovať len bezúhonný občan Slovenskej republiky s vekom nad 35 rokov.³⁴ Z uvedených podmienok pre voľby v podstate možno vidieť viac obmedzení pri voľbe verejného ochrancu práv ako pri tribúnoch. S určitým nadhľadom by bolo možné porovnať aj funkciu prétorských edilov s terajšou funkciou vedúceho kancelárie verejného ochrancu práv. Avšak v súčasnosti so značne menšími právomocami. Vedúceho kancelárie menuje sám verejný ochranca práv. Aj keď pri ediloch išlo aj o menovanie, boli ustanovovaní voľbou.

Rozdiel by sme mohli hľadať aj pri sacrosanctitas, nakoľko verejný ochranca práv nedisponuje imunitou, a už vôbec nie takou, ako to bolo u tribúnov. A, samozrejme, odlišný je aj počet tribúnov, ktorý bol značne väčší. Rozdiel je určite aj v skutočnosti, že ochrana poskytovaná verejným ochrancom práv patrí všetkým fyzickým a právnickým osobám, ktoré sa na neho obrátia s podnetom. Tribúni konali spočiatku len v záujme plebejcov, nezahŕňúc ani patricijov a ani otrokov.

Recenzent: prof. JUDr. Dr. h. c. Peter Mosný, CSc.

Kohút, Tomáš: Tribuni plebis in ancient Rome – establishment of institute and election in light of historical sources. HISTORIA ET THEORIA IURIS, Vol. 2, 2010, No. 3, p. 99 - 107.

The Article follows the creation and circumstances by the creation of institute of plebeian tribune during the republic in ancient Rome. Institute of ancient tribune also invokes certain similarities with present institute of ombudsman in more than one hundred countries in the world and also with institute of the public defender of rights in the Slovak republic. Main topic of the article is establishing first tribunes to the office, their election and nomination and also names of the

³⁴ Čl. 151a Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb., ako vyplýva zo zmien a doplnení vykonaných ústavnými zákonmi č. 244/1998 Z. z., č. 9/1999 Z. z., č. 90/2001 Z. z., č. 140/2004 Z. z. a č. 323/2004 Z. z. a zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov.

first tribunes elected in 494 BC. The important issue is also process of election and circumstances, which arose by the election of tribunes and plebeian aedils. These issues are covered mainly from aspects of period sources (Titus Livius, Dionysius Halicarnassus), works of legal historians and comparison of these sources. Their election was very important and honored event. In sources, we can also find the place of the vote, term of the office, exclusively plebeian passive participation at the beginning, entitled body for elections and also the procedure of elections. Tribunes existed with certain modifications in the area of their competence up to the end of the Roman empire.